

ATSIMINIMAI APIE SOVIETINĘ RINKIMŲ SISTEMĄ

Rinkimai į visus valdžios organus būdavo suplanuoti iš viršaus ir labai mažai derėjo su demokratiškumu. Nors vykdavo galybė susirinkimų, susitikimų su kandidatais, o rinkimų dieną žmonės būdavo net gana aktyvūs, tačiau visa rinkimų kampanija, organizuojama gausaus aktyvo, buvo ganėtinai dirbtinė ir formali. Rinkėjas pasirinkimo neturėjo, nes kiekvienoje apygardoje būdavo tik vienas kandidatas. Žinoma, galima buvo jį išbraukti, ir drąsesnieji tai darė. Po kiekvienų rinkimų ant atskirų biuletenių buvo randama net labai pikty užrašų. Pasitaikydavo ir gražių palinkėjimų.

Bet apskritai daugelis žmonių buvo abejingi rinkimams. Gavęs biuletenį tiesiog įmesdavo jį į urną, ir viskas. Žinojai, kad tavo balsas nieko nulems. Einantį į kabiną lydėdavo ne vienas žvilgsnis, o gudresni rinkimų rengėjai kabinas įrengdavo taip, kad neužkliuvęs keliems aktyvistams į ją nepateksi. Taip ir būdavo pasiekiami 99,8 procento „už“. Tiesa, yra pasitaikę atvejų, kai atskiri kandidatai nebuvo išrinkti į apylinkių tarybas, bet tai bendro vaizdo nekeitė.

Daugelį metų vyravo pataikūniškas paprotys - rinkimus šalyje pradėti partijos vadų iškelimu kandidatais. Iš pradžių „viso liaudies“ būdavo keliamas pirmasis asmuo – partijos generalinis sekretorius. Komandą gaudavome iš Maskvos CK. Smulkmeniškai būdavo nusakoma, kaip šį darbą atlikti, kiek susirinkimų praveisti. Ši kampanija prasidėdavo Maskvoje, po to scenarijus kartodavosi Ukrainoje, Baltarusijoje ir tik po to įsijungdavo kitos respublikos. Mūsuose šis vaidinimas taip pat prasidėdavo nuo garbingiausių sostinės kolektyvų, po to nusirdavo per kitus. Įsivaizduokite: kur nors Skuodo ar Šilalės kolūkyje kandidatu į TSRS Aukščiausiąją Tarybą siūlomas Chruščiovas, Brežnevas, Černenka... [...]

Dar gerokai iki rinkimų kampanijos pradžios respublika gaudavo nurodymus, kiek ir kokių reikia parinkti kandidatų [...]. Žodžiu, kai kurie svarbiausi partiniai, valstybiniai, profsąjunginiai postai jau savaime reiškė sąjunginės deputatystės mandatą, todėl juos užimantys žmonės iš kadencijos į kadenciją buvo įrašomi į sąrašą rinkti deputatais. Po to sąrašas būdavo papildomas kitais atstovais.

Ypač kruopščiai buvo parenkami eiliniai žmonės iš darbininkų ir valstiečių. Kiekvieną kandidatą ir visą jo giminę griežtai ir visapusiškai patikrindavo saugumas. Be savųjų, respublika gaudavo 4-5 konkrečius kandidatus iš Centro, kuriuos privalu būdavo išrinkti.

[...]

Visą tuometinę sistemą menkino ir kompromitavo jos nedemokratiškumas. Buvo laikomasi kandidatų parinkimo principo, kurį vykdė tik partiniai organai. Viskas būdavo apskaičiuota, surikiuota, surežisuota iš viršaus. Rinkėjai atlikdavo marionečių vaidmenį: pakelti rankas už siūlomą kandidatą, paploti jam, rinkimų dieną ateiti į balsavimo apylinkes ir įmesti į urną biuletenį su vienintele kandidatūra, kurios jis dažniausiai akyse nematė, negirdėjo jo programos, kurių, beje, ir nebūdavo. Rinkėjas dorai nežinodavo, už ką balsuoja.